

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ธุรกิจครอบครัวถือเป็นรูปแบบหนึ่งของธุรกิจขนาดย่อม ซึ่งมีประมาณ ร้อยละ 80-98 ของนักธุรกิจทั้งหมดในโลกเสรี ที่สร้างรายได้ถึง ร้อยละ 49 ของ GDP ในสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ยังสร้างรายได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ของ GDP ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งส่งผลให้เกิดการว่าจ้างแรงงานทั่วโลกกว่าร้อยละ 85 (ธนาคารกสิกรไทย, 2550: ออนไลน์) นอกจากนี้จะช่วยด้านสวัสดิการทางเศรษฐกิจของประชาชนแล้ว (สมชาย หิรัญกิตติ, 2542) ยังทำหน้าที่ในการผลิตสินค้าและบริการจนมีสัดส่วนที่สำคัญในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และยังมีบทบาทในการสนับสนุนระบบเศรษฐกิจโดยส่วนรวมในด้านต่างๆ อีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นในด้านการสร้างงาน การสร้างนวัตกรรม การกระตุ้นการแข่งขัน การสนับสนุนธุรกิจขนาดใหญ่ และการผลิตสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ (อำนาจ ชีระวนิช, 2544) จึงจัดได้ว่าธุรกิจครอบครัวเป็นจักรกลสำคัญในการผลักดันธุรกิจในโลก และช่วยทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ (วิฑูรย์ สิมะโชค, 2542) แต่ยังมีธุรกิจครอบครัวจำนวนมากซึ่งเป็นธุรกิจดั้งเดิมและเป็นธุรกิจโครงสร้างหลักของเศรษฐกิจไทยที่รอการสานต่อและเติบโตอย่างยั่งยืน (ธนาคารกสิกรไทย, 2550: ออนไลน์) และจากการเก็บสถิติตัวเลขพบว่าในปัจจุบันมีกิจการขนาดย่อมที่มีอยู่เพียง ร้อยละ 30 เท่านั้น ที่สามารถส่งต่อการสืบทอดต่อไปยังรุ่นถัดมา และมีเพียงไม่เกินร้อยละ 30 จากจำนวนนี้ที่อยู่รอด และสามารถส่งต่อไปยังลูกหลานอีกรุ่นหนึ่งได้ ดังนั้นการจัดการธุรกิจให้ประสบความสำเร็จและเติบโต อย่างยั่งยืนในระยะยาว ไม่เพียงแต่ต้องอาศัยแค่ตัวผู้ประกอบการเองเท่านั้น ยังต้องคำนึงถึงทายาทในรุ่นถัดมาที่จะเข้ามารับสืบทอดธุรกิจต่อเนื่องอีกด้วย (ธีรยุทธ วัฒนาสุภโชค, 2548: ออนไลน์)

จังหวัดลำพูนมีงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่มีชื่อเสียง ที่สำคัญคือ การทอผ้าไหมยกดอก ซึ่งมีความงดงาม ประณีตด้วยฝีมือ เป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน และเป็นสิ่งที่ชาวลำพูนภาคภูมิใจ (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2550: ออนไลน์) แต่เดิมนั้นการทอผ้าเป็นเอกลักษณ์ของชนชาวของในกลุ่มชนชั้นสูงที่ถูกพญาท้าวเจ้าเมืองเชียงใหม่ได้ด่อนให้มาอยู่ลำพูน จนกระทั่งพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ทรงฟื้นฟูผ้าไหมยกดอก และได้นำความรู้ที่เรียนรู้มาจากราชสำนักส่วนกลางในกรุงเทพฯ มาประยุกต์ จนเป็นผ้าไหมยกดอก ที่มีลวดลายสวยงามแปลกตาและวิจิตรบรรจง และถ่ายทอดให้แก่เจ้าหญิงส่วนบุญและเจ้าหญิงลำเจียกซึ่งเป็นพระราชชายาและ

ธิดาของเจ้าจักรคำ ขจรศักดิ์ เจ้าผู้ครองนครลำพูนองค์สุดท้าย จากนั้นการทอผ้าไหมยกดอกจึงแพร่หลายทั่วไป และทอกันมากในตำบลเวียงของและบริเวณใกล้เคียง (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2550 : ออนไลน์) จนชาวบ้านมีความรู้เรื่องการทอผ้าไหมยกดอกเป็นอย่างดี จึงทำให้จังหวัดลำพูนกลายเป็นศูนย์กลางการทอผ้าไหมยกดอกแหล่งสำคัญของประเทศไทย (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำพูน, 2549) นอกจากนี้กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ประกาศขึ้นทะเบียนผ้าไหมยกดอกลำพูนให้เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2550 เป็นสินค้าจากไหมตัวแรกของโลกที่ได้รับการขึ้นทะเบียน ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาการลอกเลียนแบบลวดลายโดยผู้ทอผ้าไหมในจังหวัดอื่นได้ (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2550: ออนไลน์) อีกทั้งยังได้รับคัดสรรให้เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาว แสดงให้เห็นว่าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย (ทีมงานไทยตำบล ดอท คอม, 2552: ออนไลน์) ทำให้ผ้าไหมยกดอกลำพูนยังคงได้รับความนิยมอยู่เสมอไม่จำกัดอยู่เฉพาะในราชสำนักและวงสังคมชั้นสูงเท่านั้น หากยังแพร่หลายไปสู่ข้าราชการและคนทั่วไป ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดอีกด้วย ทั้งนี้เพราะเป็นผ้าที่เหมาะสมสำหรับตัดเย็บชุดที่ใช้ในงานพระราชพิธี งานรัฐพิธี และงานในโอกาสพิเศษต่างๆ ซึ่งแสดงถึง คุณค่าและความงดงามของผ้าและความเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย และยังสามารถจำหน่ายในตลาดทั้งภายในและต่างประเทศได้ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำพูน, 2549)

ผ้าไหมยกดอกเป็นผ้าที่ทอกันมานาน 100 กว่าปีมาแล้ว และเมื่อประมาณ 40-50 ปีที่ผ่านมา เคยสร้างชื่อเสียงและสร้างรายได้ให้กับชาวจังหวัดลำพูนเป็นอย่างมาก และมีโรงทอแหล่งที่สำคัญอยู่หลายโรงด้วยกัน เช่น โรงทอคุ้มเจ้าหญิงส่วนบุญ โรงทอเจ้าหญิงลำเจียก ณ ลำพูน โรงทอป่าคำแ่วน โรงทอป่าทองคำ อินทพันธ์ โรงทอป่าจันดี บ้านหลวย โรงทอผ่องพรรณ โรงทอป่าจันทร์นวล กาญจนกมล โรงทอป่านวลแก้ว โรงทอคุณย่าบัวผัน โนนานนท์ และโรงทอสุวรีย์ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2544) แต่ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ผ้าไหมยกดอกลำพูนเริ่มซบเซาและโรงทอผ้าหลายแห่งได้เลิกกิจการลง สาเหตุเนื่องมาจากเส้นไหมมีราคาแพง ด้านการตลาดยังไม่แพร่หลาย มีรูปแบบการนำไปใช้งานได้น้อย ทำให้ไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปแม้แต่คนในจังหวัดลำพูนเอง และสาเหตุหลักที่สำคัญคือ ไม่มีผู้สืบทอดกิจการ (รจนา ชื่นศิริกุลชัย, 2542) เนื่องจากการดำเนินงานจะเป็นเพื่อการสืบทอดวิชาความรู้ด้านการผลิตและการตลาดของบรรพบุรุษ (ศูนย์ศิลปหัตถกรรมผ้าไหมยกดอกเพ็ญศิริไหมไทย จังหวัดลำพูน, 2550 : ออนไลน์) จนกระทั่งเหลือโรงทอผ้าที่สำคัญอยู่เพียง 4 แห่งเท่านั้นคือ 1. โรงทอคุ้มเจ้าหญิงส่วนบุญ ปัจจุบันเป็นโรงทอผ้าเจ้าพงษ์แก้ว ณ ลำพูน 2. โรงทอผ่องพรรณ เปลี่ยนชื่อเป็นโรงทอปรีชาเกียรติไหมไทย

และโรงทอเพ็ญศิริไหมไทย 3. โรงทอเจ้าหญิงลำเจียก ณ ลำพูน 4. โรงทอสุวรีย์ (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2544) จึงเป็นสิ่งที่น่าหวังว่าธุรกิจผ้าไหมยกดอกลำพูนจะสูญหายไป หากไม่มีผู้สืบทอด

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการแบบยั่งยืน ของธุรกิจการทอผ้าไหมยกดอกลำพูนเพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางแก่ผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการทั้งทางด้านการจัดการ การผลิต การตลาด การเงิน และการหาทายาทสืบทอดกิจการ เพื่อร่วมกันสานต่อธุรกิจครอบครัวให้ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยในการบริหารจัดการแบบยั่งยืนของธุรกิจการทอผ้าไหมยกดอกลำพูน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยในการบริหารจัดการแบบยั่งยืน ของธุรกิจการทอผ้าไหมยกดอกลำพูน
2. สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์และประยุกต์ใช้ต่อไป

นิยามศัพท์

การบริหารจัดการแบบยั่งยืน หมายถึง การกระทำหรือการดำเนินการใดๆ ของผู้ประกอบการธุรกิจการทอผ้าไหมยกดอกลำพูน ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการ การผลิต การตลาด และการเงิน รวมไปถึงการหาทายาทสืบทอดกิจการ เพื่อสานต่อการดำเนินงานจากรุ่นสู่รุ่น

ผ้าไหมยกดอกลำพูน หมายถึง ผ้าไหมที่ทอยกตลอดอายุให้สูงกว่าผืนผ้า โดยการเลือกยกบางเส้นข่มบางเส้นเพื่อให้เกิดลวดลาย โดยใช้ตะกอลอยและใช้เส้นไหมตีเกลียวเป็นทั้งเส้นยืนและเส้นพุ่ง รวมทั้งมีเส้นไหมเพิ่มพิเศษในการทอยกให้เกิดลวดลาย ตามกรรมวิธีที่ประณีตที่เป็นมรดกทางหัตถกรรมที่ถ่ายทอดสืบกันมา (กรมทรัพย์สินทางปัญญา, 2550: ออนไลน์)